

שקדים המרים וכו'. הכי איתא ריש פרק נבל מערבין (ערוסין דף כ"ח:) וסוף פרק קמא דחולין (דף כ"ה:) לגבי מעשר והוא הדין לגבי זרקה וכן כתב הרא"ש ריש פרק כ"ד מנכרין: צ"ע וכו'. הכי נקטינן כהכרעת רבינו:

ה תמרים שכתשן קצת וכו'. צפרק כ"ד מנכרין (דף ל"ח.) והלכתא תמרי ועבדינהו טרימא מנכרין עלייהו זורא פרי העץ מאי טעמא צמילתייהו קיימי כדמעיקרא ופירש רש"י ושם טרימא כל דבר הכתוש קצת ואינו מרוסק עד כאן לשונו משמע דאי מרוסק לגמרי לאו צמילתייהו קיימי ואין מנכרין עליו זורא פרי העץ מיהו נראה לזרין לנכך עליו זורא פרי האדמה ולא

נהנה למה לא יברך (י) אדרבה יותר פשוט הוא שצריך לברך עליו כשאינו לרפואה מכשהוא לרפואה: ה שקדים המרים קטנים בורא פרי העץ גדולים ולא כלום דאזוקי מזיקי ליה ואם מתקן י על ידי האור או על ידי דבר אחר מברך בורא פרי העץ: ו צלף והוא מין אילן שעליו ראויין לאכילה (ט) ויש בעליו כמין תמרות וגם הן ראויין לאכילה על העלין והתמרות בורא פרי האדמה שאינן עיקר הפרי ועל האביונות שהן עיקר הפרי בורא פרי העץ (י) ועל (יא) הקפריסין שגדלין גם כן עליו להלכות גדולות ורב אלפס מברכים עלייהו בורא פרי האדמה. והראב"ד כתב בורא פרי העץ וכן כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל (ג) וכיון דאיכא פלוגתא דרבנותא טוב לברך עליהן בורא פרי האדמה לצאת ידי ספק דתנן בירך על פרי העץ בורא פרי האדמה יצא: ז—ח תמרים שכתשן קצת ואינן מרוסקין לגמרי בורא פרי

ה שקדים המרים קטנים בורא פרי העץ גדולים ולא כלום כ"ח:) וסוף פרק קמא דחולין (דף כ"ה:) לגבי מעשר והוא הדין לגבי זרקה וכן כתב הרא"ש ריש פרק כ"ד מנכרין: צ"ע וכו'. הכי נקטינן כהכרעת רבינו: ה תמרים שכתשן קצת וכו'. צפרק כ"ד מנכרין (דף ל"ח.) והלכתא תמרי ועבדינהו טרימא מנכרין עלייהו זורא פרי העץ מאי טעמא צמילתייהו קיימי כדמעיקרא ופירש רש"י ושם טרימא כל דבר הכתוש קצת ואינו מרוסק עד כאן לשונו משמע דאי מרוסק לגמרי לאו צמילתייהו קיימי ואין מנכרין עליו זורא פרי העץ מיהו נראה לזרין לנכך עליו זורא פרי האדמה ולא גדולות ורב אלפס מברכים עלייהו בורא פרי האדמה. והראב"ד כתב בורא פרי העץ וכן כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל (ג) וכיון דאיכא פלוגתא דרבנותא טוב לברך עליהן בורא פרי האדמה לצאת ידי ספק דתנן בירך על פרי העץ בורא פרי האדמה יצא: ז—ח תמרים שכתשן קצת ואינן מרוסקין לגמרי בורא פרי יהודה אמר רב לנף של ערלה בחוזה לארץ זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין למימרא לדביונות פירא וקפריסין לאו פירא ורמינהו על מיני נפפה על העלן ועל התמרות אומר זורא פרי האדמה ועל הקפריסין אומר זורא פרי העץ הוא דאמר כרבי עקיבא דתנן רבי אליעזר אומר לנף מתעשר תמרות ואביונות וקפריסין רבי עקיבא אומר אין מתעשר אלא אביונות בלבד מפני שהוא פרי. ופירש רש"י מיני נפפה. הוא לנף לפי שגדלים בו כמה מיני אכילה קרי ליה מיני: תמרות. בתוך העלים גדלים כמין תמרות בולטין בעלה כמו בעלן של ערבה: אביונות. הוא הפרי: קפריסין. היא קליפה גדולה שסביבות הפרי כעין קליפה שגדלה סביב אגוזים דקים. ואיתא חו צמירא (סס) רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דקא זריק אביונות וקא אכיל קפריסין. וכתב הר"י (כ"ה:) על זה [ו] והלכתא הכי ומדלגבי ערלה לאו פרי הוא גבי זרקה נמי לאו פירא זלא מנכרין עלייהו זורא פרי העץ אלא זורא פרי האדמה וכתב הרא"ש (פ"ג) עליו ולא נהירא דמשמע דהא דאכיל מר בר רב אשי קפריסין לאו משום דהלכה כרבי עקיבא אלא משום דמיקל בארץ הלכה כמותו בתוך לארץ וכיון דבארץ ישראל פירא הוא לענין זרקה בין בחוזה לארץ בין בארץ ישראל וקיימא לן כהיא בריתא דעיקר היא דפריסין מינה לרב לעיל ומשמע דרב סבירא ליה כותיפה אלא דמיקל כרבי עקיבא בתוך לארץ וכן כתבו המוספות (ל: ד"ה והלכתא) אבל דעת הרשב"א (ל: ד"ה ר' אליעזר) כהר"י וכן דעת הרמב"ם בפ"ח (ה"י):

ז תמרים שכתשן קצת וכו'. שם (לח.) והלכתא תמרי ועבדינהו טרימא מנכרין עלייהו זורא פרי העץ מאי טעמא צמילתייהו קיימי כדמעיקרא ופירש רש"י טרימא דבר הכתוש קצת ואינו מרוסק ומשמע מדביונות שאם היה מרוסק לגמרי אין מנכרין עליו זורא פרי העץ וכן נראה מדברי רבינו וכן כתוב בתרומת הדשן סימן כ"ט. אבל הרמב"ם (שם ה"ד) כתב תמרים שמיעין צד והוליא גרעינין שלהם

פרישה

מנכרין עליו ולכן כתב רבינו עליו דוח נהנה דהא על כל פנים נהנה מהשמן ומסתברא דיותר יש לנכך מהנאה בלא רפואה אבל בדברי הרשב"א מפורש דאף על גב דיש הנאה מהשמן אפילו בלא רפואה מכל מקום האניגרון עיקר וק"ל: ועיין בגמרא דף (ל"ח) (ל"ו.) [משמע שם דיש חילוק בין אם השמן הרבה או לא ולפי זה אפשר ליישב גם כן הקושיא הג"ל דור"ק: (ח) גדולים ולא כלום. וטעמא דמילתא דכשהן קטנים עיקר אכילתן היא הקליפה ואינה מרה וכשהן גדולים עיקר אכילתן הוא מה שנפטים והוא מר וכשהן מתוקים הוא להיפך כמ"ש לקמן בסיומן ר"ד (קפ:): (ט) ויש בעציו כמין תמרות וכו'. פירש רש"י בולטין בעלה כמין תמרות כמו בעלן של ערבה: (י) ועל הקפריסין שגדלין גם כן עליו וכו'. הוא קליפה גדולה שסביבות הפרי כעין קליפה שגדלה סביב אגוזים דקים: (יא) הקפריסין שגדלין גם כן עליו. אפשר שדקדק וכתב רבינו עליו דרובה לומר על הפרי כמו שפירש רש"י (ל: ד"ה קפריסין) וק"ל:

דרישה

(ג) וכיון דאיכא פלוגתא דרבנותא טוב לברך עליהן בורא פרי האדמה. עיין באשירי ובית יוסף הביאו שסתור הרא"ש ראיית הר"י בתשובה ניצחת מכל מקום לא הכריע רבינו כדברי הרא"ש אביו מפני רבים החולקים שבה"ג והרמב"ם והרשב"א הסכימו עם הר"י ובית יוסף הביאן עיין שם:

חדושי הגהות

[ו] הך והלכתא איתא בש"ס שלפנינו והכתי יוסף הביא דברים בשם הר"י והשיג עליהם ומלאמי הרא"ש על הך והלכתא שלא מן הגמרא הוא זה רק גירסתו כה"ג הוא [וכ"כ החו"ס שם]:

הגהות והערות

[ז] כ"ה בכתה"י ובדפו"ר (חזן מפי"ב ר' שאקו שגירסתו "ואם מתקנן") וברבינו יונה וברא"ש:

ועשאו כמו עיסה מנצק עליהם תחלה צורא פרי העץ ולנסוף נרחה אחת מעין שלש וכתבו רבינו נסמוך וכתב דאפשר שגם ר"י מודה להרמב"ם:

ח—ט וע"ז דבש שוב מהם שהכ"ז. שם האי דונשא דתמרי מנצקינ עלייה שהכל וכתבו התוספות (שם ד"ה האי) מנצקינ עליו שהכל וכן משקינ מכל מיני פירות צר מחירוש ויזהר כדלמרינ גבי ערלה (תרומות פ"ח מ"ג) ולאפוקי מהלכות גדולות (ברכות ט:) שפירשו דמיירי שנתן לתוכן מים וגם ה"ר יונה (כו. ד"ה האי דונשא) כתב דכברי התוספות וגם הרא"ש (סי' י) כתב דלא נהיר ליה דברי הלכות גדולות ואחר כך כתב דאפשר דטעמא דגאון משום דנקרא כתיב (דברים ח ה) ודבש ולא כתיב תמרים ואם כן קרא איירי בדבש הזב מאליו מן התמרים ונכלל שבעת המינין הוא ומנצק עליו צורא פרי העץ וזכרה אחת מעין שלש ולא דמי ליוזא מן הרימונים ומן התאנים וליין תפוחים דהני יוזאים על (פי' [ידי] כמיסה וסמיטה אבל הזב מאליו מן התמרים היינו דבש האמור בפסוק עד כאן וכיוזא צוה כתב הרשב"א (שם ד"ה דבש). אבל הרמב"ם כתב בפ"ח (ה"ד) דבש תמרים מנצק עליו שהכל ולא חילק כלל. ונראה שדייק רבינו לכתוב ועל דבש הזב מהס שהכל לומר דאפילו צוה מנצק שהכל וכל שכן ציוזא על ידי כמיסה. ובהגהות אשיר"י (סי' י) כתוב שיש אומרים שמנצק על דבש תמרים צורא פרי האדמה וכל הפוסקים חולקים על סברא זו:

דמי לדבש תמרים דמנצק עליו שהכל דהתם זיעא בעלמא הוא כדלמרי נגמרא ואינו פרי לנצק עליו לא צורא פרי העץ ולא צורא פרי האדמה אבל תמרים מרוסקין גוף הפרי הן לא הורדו מצרכת צורא פרי העץ אלא מעלה אחת וכן כתב בהגהת אשיר"י דמהר"ם מקיים פירוש זה"ג דזונשא דתמרי דאינו מנצק עליו. שהכל אלא כשנתן צו מים דאם היה דבש צעינו אין סברא להוריד אותו משמי מעלות וראיה משלקות דאם נתחלה צורא פרי האדמה שלקן שהכל גם כאלן בתמרים שנתחלה צורא פרי העץ אם נשתנו לגרעיותא מנצק צורא פרי האדמה וצ"ח תפוחים נמי לא קאמר תלמודא אלא דאינו קרוי פרי לגבי תרומה אבל יכול להיות

שגם על יין תפוחים מנצק צורא פרי האדמה שלא תורידנו שתי מעלות וכ"כ בהגהת אשיר"י פרק כ"ד מנצקינ משם האור זרוע (ח"א סי' קפו) ולפי זה נראה דתמרים המרוסקים לגמרי דמנצק צורא פרי האדמה לפירוש רש"י אבל בית יוסף כתב דכל הפוסקים חולקים על סברא זו ולא ידעתי למה כתב כן: ואיכא להקשות דברי רבינו דמתחלה הביא פירוש רש"י דמנצקינ קצת צורא פרי העץ דשמעינן מינה דמרוסקין לגמרי מנצק צורא פרי האדמה או שהכל וכן כתב בית יוסף שכן נראה מדברי רבינו ושכן כתב בתרומת הדשן סימן כ"ט ואחר כך הביא דברי הרמב"ם שחולק על זה דעשה מהן עיסה דהיינו מרוסקין לגמרי דמנצק עליהם צורא פרי העץ. ונראה דכן היא ההלכה דברי רבינו דמתחלה כתב תמרים שכתשן קצת צורא פרי העץ וכתב כך בתוס' ולא נשם פירוש רש"י משום דנראה ליכא מאן דפליג אפירוש רש"י דבש דלפיג ציה זה"ג ור"י ואחר כך הביא דברי הרמב"ם דבש תמרים שהכל אבל תמרים שכתשן קצת צורא פרי העץ וכתב רש"י וסבירא ליה דמנצק נמי צורא פרי העץ ואפשר דגם ר"י מודה צוה דכיון שהן צעין חסודים כעיקרי הפרי לדברי הכל כלומר אפילו לר"י אבל ודאי דרש"י חולק על זה ולא הביא רבינו דעת רש"י צוה משום דסבירא ליה דדבריו דחויין מקמי הרמב"ם ור"י: וד"ע צ"ח הלכה נראה דבפולגתא דרבותא יש לנצק לתמרים מרוסקים לגמרי צורא פרי האדמה וכן בפאולד"א העשוי מגודגדניות שקורין פלוימ"ן או ויינשלי"ן כשהן מנושלין ומרוסקין לגמרי דיש לנצק עליהן צורא פרי האדמה ודלא כהרמב"ם ובי"ט יוסף דפסק בשלמן ערוך (פ"ו) כמותו לנצק עליהן צורא פרי העץ. אבל מהרא"י בתרומת הדשן סימן כ"ט תופס דעה שלישיית ופסק לנצק עליהם שהכל נסמך על מה שמצא באשיר"י קטן (רמזים אות יב) צהדיא דתמרים מרוסקים לגמרי מנצק עליהם שהכל והוא הדין גודגדניות וכן משמע בתשובת מהרי"ק שורש מ"ג עיין שם וכן נוהגין העולם והגת להם לישראל וכו' אבל המדקדק צמעשיו ינצק עליהן לכתחלה צורא פרי האדמה ואם צריך עליהם צורא פרי העץ או שהכל נמי ינא: וע"ז דבש הזב מהתמרים לר"ח לנצק לכתחלה שהכל וכן צ"ח תפוחים וכל שאר מי פירות מנצק שהכל חוץ מהיוזא מהענבים והזיתים שכן היא דעת רוב רבותינו וזכרונם לברכה ודלא כהגהת אשיר"י צוה ועיין לקמן בסוף סימן ר"ד מה שהשיג בית יוסף (קפב ד"ה תרומת) אדברי מהרא"י:

פרישה

וכו' וכן עיקר: (טו) אב"א תמרים שמייעבן ביד וכו'. פירוש הרמב"ם פליג אפירוש ראשון שכתב תמרים שכתשן קצת ואינם מרוסקין לגמרי וכו' דמשמע אם היו מרוסקין לגמרי לא היה מנצק צורא פרי העץ והוא פירוש רש"י שפירש כן אטרימא האמור נגמרא אבל הרמב"ם כתב אפילו מיעבן ועשאן כמין עיסה אפילו הכי מנצק עליהן צורא פרי העץ וכתב רבינו ואפשר דר"י מודה צוה דדוקא דבש לא היה מחלק וסובר בכל ענין שהכל הואיל ואינו עיקר הפרי אבל זה אף שעשה אותו כמו עיסה מכל מקום עיקר הפרי הוא והא ראייה שגם הרמב"ם סובר דבש תמרים מנצק שהכל ואינו מחלק וכמו שסובר ר"י: (טז) אב"א תמרים שמייעבן ביד וכו'. כתב רמ"א (פ"ו) ז"ל דלפי זה הוא הדין פאולד"א מנצקינ עליהן צורא פרי העץ וכו' עיין שם:

פרישה

וכו' וכן עיקר: (טו) אב"א תמרים שמייעבן ביד וכו'. פירוש הרמב"ם פליג אפירוש ראשון שכתב תמרים שכתשן קצת ואינם מרוסקין לגמרי וכו' דמשמע אם היו מרוסקין לגמרי לא היה מנצק צורא פרי העץ והוא פירוש רש"י שפירש כן אטרימא האמור נגמרא אבל הרמב"ם כתב אפילו מיעבן ועשאן כמין עיסה אפילו הכי מנצק עליהן צורא פרי העץ וכתב רבינו ואפשר דר"י מודה צוה דדוקא דבש לא היה מחלק וסובר בכל ענין שהכל הואיל ואינו עיקר הפרי אבל זה אף שעשה אותו כמו עיסה מכל מקום עיקר הפרי הוא והא ראייה שגם הרמב"ם סובר דבש תמרים מנצק שהכל ואינו מחלק וכמו שסובר ר"י: (טז) אב"א תמרים שמייעבן ביד וכו'. כתב רמ"א (פ"ו) ז"ל דלפי זה הוא הדין פאולד"א מנצקינ עליהן צורא פרי העץ וכו' עיין שם:

פרישה

וכו' וכן עיקר: (טו) אב"א תמרים שמייעבן ביד וכו'. פירוש הרמב"ם פליג אפירוש ראשון שכתב תמרים שכתשן קצת ואינם מרוסקין לגמרי וכו' דמשמע אם היו מרוסקין לגמרי לא היה מנצק צורא פרי העץ והוא פירוש רש"י שפירש כן אטרימא האמור נגמרא אבל הרמב"ם כתב אפילו מיעבן ועשאן כמין עיסה אפילו הכי מנצק עליהן צורא פרי העץ וכתב רבינו ואפשר דר"י מודה צוה דדוקא דבש לא היה מחלק וסובר בכל ענין שהכל הואיל ואינו עיקר הפרי אבל זה אף שעשה אותו כמו עיסה מכל מקום עיקר הפרי הוא והא ראייה שגם הרמב"ם סובר דבש תמרים מנצק שהכל ואינו מחלק וכמו שסובר ר"י: (טז) אב"א תמרים שמייעבן ביד וכו'. כתב רמ"א (פ"ו) ז"ל דלפי זה הוא הדין פאולד"א מנצקינ עליהן צורא פרי העץ וכו' עיין שם:

הגהות והערות

[ד] ואפשר שגם ר"י מודה בזה הענין וכו' עד לדברי הכ"ז. עיין מה שכתבתי בפרישה והוא נראה דחוק והיותר נראה דאין ענין דברי הרמב"ם לדברי רבינו ורש"י בענין טרימא כלום וגם רבינו ורש"י יכול להיות שסבירא להו כהרמב"ם בדיוו והרמב"ם כרש"י בדיוו כי רש"י ורבינו מדברים כתמרים שכתשן קצת ואינו מרוסק ור"ל ששחקן עד שנימוחו קצת ונעשה מהן כעין משקה או דבש וכעין מה שכתב רבינו לקמן סוף סימן ר"ב (י"א). בבוסר ומלילות שנתרסקו מבעוד יום וטען

עליהן להוציא מהן משקין וכו' ודוקא שנידוכו היטב מערב שבת ואינם מחוסרין אלא שחיקה וכו' וכן כתב שם לפני זה בשמן המוציאין מן הזיתים וכן כתב לקמן סימן שכ"א (צ"א): עיין שם ודו"ק ובהכאי גוונא סבירא ליה לרש"י ורבינו דוקא שכתשן קצת הא אי כתשן עד שנימוחו לגמרי ליכא שם אוכל עליה ונשתנה לגמרי ובהכאי גוונא אפילו הרמב"ם מודה דאין מברכין עליו בורא פרי העץ. אבל הרמב"ם מיירי שלא כתשן עד שנימוחו אלא שבלבל מראיתו ועדיין תורת אוכל עליו ועשה מהן

[א] בכת"י לונדון ובדפוסי ב"י י"ר יצחק" ובכת"י פריש ודפוסי מנטובה ושלונקי "רבינו יונה" ושניהם אמת כי שניהם סוברים כן כמובא בב"י. ולקמן בדברי הטור "ואפשר שגם ר"י מודה" ג"כ נחלקו הגירסאות כנ"ל:

ו ובל"ז מיני פירות מברכין וכו' אבל סופי ענבים שאין מתבשלין לעולם משקין היוצאין מהן כשאר מימי פירות לברך עליהן שהכל. כך לר"ך לומר והוא נרמז צפרק כ"ד מברכין (ר"ש דף ל"ח): וכו"ש דהר"ם מרוטנבורק (ברכות סדר"ג ב):

ותומש ורבי יהושע פוטר ופירש רש"י ותומץ ספוגיות סופי ענבים שאין מתבשלין לעולם ועושין מהם תומץ. ורבי יהושע פוטר דזיעה בעלמא הוא ואין שם תרומה חל עליו ואין לך פרי היתן למסקה אלא זיתים וענבים בלבד והיינו כמר בר רב אשי וכן פסק הרמב"ם נ"ח (ה"ג) ואף על פי שכמוז בהגהת אשירי (פ"י יג) דלפטר דמברכין צורא פרי האדמה כל הפוסקים חולקים עליו:

בעין חשובים כעיקר הפרי (י"ח) לדברי הכל. וכל מיני פירות מברכין על משקין היוצאין מהן שהכל חרוץ מהיוצא מהענבים והשמן: ו (י"ח) אבל סופי ענבים שאינן מתבשלין לעולם משקין היוצאין מהן (י"ט) כשאר מימי פירות יג) לברך עליהם שהכל וכתב הר"ם מרוטנבורק שמברכין עליו ועל היוצא ממנו שהכל. ונראה לי שמברכין עליו בורא פרי האדמה כמו על הבוסר: ו ואם בישראל הפרי ונכנס טעם הפרי במים כתב הרשב"א שמברך עליו שהכל

כתב שמברך עליו ועל היוצא ממנו שהכל. נראה דסוגר ללא דמי לטוסר דטוסר עומד לעשות ממנו משקה דלשמי לעילויא דהוא יין דמברך עליו צורא פרי הגפן אם כן צטודו טוסר דמורידין אותו מברכת צורא פרי העץ דין הוא שיריד אותו מעלה אחת לברך עליו צורא פרי האדמה ולא שירידו אותו שמי מעלות לגמרי לברכת שהכל אבל סופי ענבים שעומד לעשות ממנו תומץ שנכתמו שהכל ודאי דגם עליו

שהכל דלא עדיף ממשקה שעומד לנאת ממנו ותו דמאי שנא מנולות שהן תמרים שאין מתבשלין לעולם דברכתן שהכל והוא הדין סופי ענבים דאין מתבשלין גם כן לעולם ולא עדיפי מנולות וכו' ונכ"טין ודלא כרבינו שהשיג על מהר"ם מרוטנבורק ועוד הלא רבינו כתב סברא זו להדיא גבי סוכרא עיין שם אם כן חזר צו ממה שכתב כאן: כתב בשלחן ערוך (פ"ט) וכן על הנולות שהם תמרים ששלים ושרפס החוס ויבשו מברך שהכל עד כאן לשונו כתב כן לפי מה שהצין בתחלת סימן זה על דברי הר"ר ירום ושרא ליה מאריה להשיג על הרמב"ם ורבינו והר"י ירום לפוס ריהטא ועיין במה שכתבתי נד"ש סימן זה הא"ך הם מפרשים הך סוגיא דנובלות צפרק כ"ד מברכין ותמלא נחת:

שהכל דלא עדיף ממשקה שעומד לנאת ממנו ותו דמאי שנא מנולות שהן תמרים שאין מתבשלין לעולם דברכתן שהכל והוא הדין סופי ענבים דאין מתבשלין גם כן לעולם ולא עדיפי מנולות וכו' ונכ"טין ודלא כרבינו שהשיג על מהר"ם מרוטנבורק ועוד הלא רבינו כתב סברא זו להדיא גבי סוכרא עיין שם אם כן חזר צו ממה שכתב כאן: כתב בשלחן ערוך (פ"ט) וכן על הנולות שהם תמרים ששלים ושרפס החוס ויבשו מברך שהכל עד כאן לשונו כתב כן לפי מה שהצין בתחלת סימן זה על דברי הר"ר ירום ושרא ליה מאריה להשיג על הרמב"ם ורבינו והר"י ירום לפוס ריהטא ועיין במה שכתבתי נד"ש סימן זה הא"ך הם מפרשים הך סוגיא דנובלות צפרק כ"ד מברכין ותמלא נחת:

ו ואם בש"י הפרי וכו'. מצאנו במה שכתב הרשב"א פרק כ"ד מברכין (דף ל"ט) (ל"ח ד"ה דגש) דסברא ליה דמיא דשלקי דוקא כיון דרוז אכילתן על ידי שליקה מי שליקתן כמותן הא כל מידי דלית דרכיה למישלקיה ולא למיסחטיה אלא למיכליניה בעיניה דהני לא אמרינן שיהא מימיהן כמו הן עד כאן לשונו אבל הר"ם סובר דטעמא דמיא דשלקי כיון דטעם ירקות צמימיהן מי שליקתן כמותן אם כן הוא הדין אם ציאל הפרי ונכנס טעם הפרי נמים מברכין עליהם צורא פרי העץ ואף על פי דהר"ם לא כתב כך אלא צלשון ואפשר מכל מקום סבירא ליה לרבינו צסימן ר"ה דהכי סבירא ליה להר"ם דהא מכה הטעם שכתב דכיון שנכנס טעם הפרי נמים הפרי נכנס טעם הפרי ענמו כמו נמי שלקות ודאי דאין חילוק ולא כתב לשם ואפשר אלא משום אותן פירות דלמרינן בהו דמימיהן זיעא בעלמא הוא וקאמר דהיינו טעמא דחשיב זיעא לפי שהמשקה אין לו טעם הפרי אלא טעם אחר אבל אם היה מנצל אותן פירות כל כך עד שנכנס טעם הפרי נמים אפשר דאין הכי נמי דאף צאותן פירות מברך עליהן צורא פרי העץ אבל צאנר פירות הידועות שנכנס טעם הפרי נמים פשיטא הוא דמברך על מימיהן צורא פרי העץ כן נראה לי לפרש לפי דעת רבינו: וצ"ע ב"ה הלכה נראה דמספיקא יש לברך לפניו שהכל ולאחריו אין לו תקנה אלא אם כן ישנה מהן בתוך הסעודה אי נמי יאכל פרי משענת המינים וישנה גם כן מים ויברך לאחריהם מעין שלש וצורא נפשות רבות כמו שכתב בית יוסף מיהו פירות יבשים כגון תפוחים אגסים אפרסקין וגודגוניות ופלומי"ן יבשים וכיוצא בהן אף הרשב"א מודה דמברך אמיימיהן צורא פרי העץ דהא טעמיה הו כיון דלית דרכיה למישלקיה וכו' והני פירות יבשים לית דרכיהו למיכליניהו בעיניהו אלא למישלקניהו הילכך לדברי הכל מברך אמיימיהן צורא פרי העץ וכך אני נוהג ועיקר וצלשון ערוך (פ"י) הביא שני הדעות נחתם ולא הכריע:

פרישה

(י"ח) דדברי הב"י וכו'. הא דקאמר לרבי הכל לר"ך עיין הא רש"י פירש דוקא שכתבן קלח וכמו שכתב בית יוסף ואין לומר דלגמרא קאי ור"ה לומר לכל האמוראים דהא ליכא מאן דפליג שם צפרק כ"ד מברכין דף ל"ח ואפשר משום דליתא שם והלכתא תמרי (ועבדינאן) טרימא צורא פרי העץ מדקאמר הלכתא מכלל דפליגי להכי אמר לרבי הכל עיין מה שכתבתי בדרישה צענין אחר: (י"ח) אבל סופי ענבים וכו'. ועושין מהן תומץ רש"י: (י"ט) כשאר מיני פירות. כ"ל:

דרישה

הוא מרוסק טובא מברכין שהכל וכו' והקשה הבית יוסף עליו אדהביא לו ראייה מפירוש רש"י הלא סתירתו הוא מ"ש ברמב"ם דאפילו נתמעך התמרה עד שנעשה כמו עיסה אפילו הכי מברך עליה בורא פרי העץ וכו' ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי שהרי כתבתי דגם הרמב"ם לא קאמר אלא כשלא נימוח ונשתנה משם אוכל וגם מראית תמרה יש לו במקצת מה שאין כן בגודגוניות שנימוחו ושם משקה עליו וק"ל: וגם מ"ש עוד ב"י שם ז"ל שכבר נתבאר שמחלוקת רבינו אינו כשהפרי וממשו קיים אלא כשהפירות כתושים ביותר וכו' כתבתי שם דאינו מוכרח לפרש דברי רבינו כן וא"כ לא קשה מידי ארברי התרומת הרשן וד"ק:

הגהות והערות

יב) בגמרא הגירסא "דתנן" והיא משנה בתרומות פ"א מ"ב. אבל גם בב"ח כתוב "דתניא": יג) כ"ה בדפוס ספרדי ופראג וכן הגיה המהרש"ל בהגהת טעויות כת"י וכן הב"ח. וכן בדפוסים מנטובה ושלונקי וכת"י פרוז "מי פירות". אבל בדפוס פיבי די שאקו ושונצינו ודפוסו ב"י ובי"ח "מיני פירות" וכן הגיה הפרישה. ותיבות "לברך עליהם שהכל" ליתא בכתה"י ודפר"ר דק בדפוס פראג ובי"ח. ודע שברפוס ספרדי וכו"י פריש גרסי לעיל "סופי תאנים":